

**PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR**

Parlamentul României
**CAMERA DEPUTAȚILOR
BIROUL PERMANENT**

Nr. 73 din 02.02.2018

NOTĂ

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor
art. 434 alin. (2) lit. f) și ale art. 439 alin. (4¹) teza a doua
din Codul de procedură penală**

Către: Biroul permanent al Camerei Deputaților

De la: Secretarul general al Camerei Deputaților

Vă informăm că prin Decizia nr. 651 din 17 octombrie 2017, definitivă și general obligatorie, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1000 din 18 decembrie 2017, Curtea Constituțională, cu majoritate de voturi, a admis excepția de neconstituționalitate ridicată în dosarele nr. 821/325/2015, nr. 37499/3/2014. nr. 3.229/1/2016, nr. 3.606/281/2015 și, din oficiu, de instanța de judecată în Dosarul nr. 1.775/180/2015, toate fiind dosare ale Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția penală, și constată că dispozițiile art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală sunt neconstituționale.

Potrivit prevederilor art.147 alin.(1) din Constituția României, republicată, dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.

Cu această decizie urmează să fie informată Comisia juridică, de disciplină și imunități.

Anexăm alăturat, Decizia Curții Constituționale nr. 651/2017.

SECRETAR GENERAL

Silvia-Claudia MIHALCEA

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 651

din 17 octombrie 2017

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 434 alin. (2) lit. f) și ale art. 439 alin. (4)¹⁾ teza a doua din Codul de procedură penală

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia-Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Oana Cristina Puică	— magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluținarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 434 alin. (2) lit. f) și ale art. 439 alin. (4)¹⁾ din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Nicoleta Cecilia Plugariu, Alexandru Ioan Plugariu, Dragoș Adrian Plugariu, Elvira Gabriela Plugariu, Elena Plugariu și Constantin Sebastian Plugariu în Dosarul nr. 821/325/2015, de Andrei Sileanu în Dosarul nr. 37.499/3/2014, de procuror în Dosarul nr. 3.229/1/2016, de Mihail Septimiu Roșca în Dosarul nr. 3.606/281/2015 și, din oficiu, de instanța de judecată în Dosarul nr. 1.775/180/2015, toate fiind dosare ale Înaltei Curți de Casație și Justiție — Secția penală. Excepția formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 493D/2016 la care au fost conexeate dosarele nr. 1.302D/2016, nr. 3.277D/2016, nr. 1.472D/2017 și nr. 1.573D/2017.

2. Dezbaterile au avut loc în ședința publică din 19 septembrie 2017, cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Cosmin Grancea. Autorul excepției Andrei Sileanu a fost reprezentat de avocatul Norel Neagu. Dezbaterile au fost consemnate în încheierea din acea dată, când, având în vedere cererea de întrerupere a deliberărilor pentru o mai bună studiere a problemelor ce formează obiectul cauzei, Curtea, în temeiul art. 58 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, a amânat pronunțarea la 28 septembrie 2017. La această dată, constatând că nu sunt prezenți, potrivit art. 58 alin. (1) teza întâi din Legea nr. 47/1992, toți judecătorii care au participat la dezbateri, Curtea a amânat pronunțarea la 17 octombrie 2017.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, reține următoarele:

3. Prin încheierea din 1 aprilie 2016 nr. 107/RC, pronunțată în Dosarul nr. 821/325/2015, **Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 434 alin. (2) lit. f) și ale art. 439 alin. (4)¹⁾ din Codul de procedură penală.** Excepția a fost ridicată de Nicoleta Cecilia Plugariu, Alexandru Ioan Plugariu, Dragoș Adrian Plugariu, Elvira Gabriela Plugariu, Elena Plugariu și Constantin Sebastian Plugariu cu ocazia verificării admisibilității în principiu a unei cereri de recurs în casație.

4. Prin încheierile din 6 iulie 2016, din 25 noiembrie 2016, din 11 aprilie 2017 (nr. 163/RC) și din 12 aprilie 2017, pronunțate în dosarele nr. 37.499/3/2014, nr. 3.229/1/2016, nr. 3.606/281/2015 și nr. 1.775/180/2015, **Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură**

penală. Excepția a fost ridicată de Andrei Sileanu, de procuror, de Mihail Septimiu Roșca și, din oficiu, de instanța de judecată cu ocazia verificării admisibilității în principiu a unor cereri de recurs în casație.

5. În **motivarea excepției de neconstituționalitate**, autorii acesteia susțin, în esență, că dispozițiile art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală — care exclud posibilitatea atacării cu recurs în casație a soluțiilor pronunțate ca urmare a aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii — încalcă prevederile constituționale ale art. 1 alin. (5) privind principiul legalității, ale art. 16 referitor la egalitatea în drepturi, ale art. 21 privind accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil, ale art. 24 alin. (1) referitor la dreptul la apărare, ale art. 53 privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, ale art. 124 alin. (2) referitor la unicitatea, imparțialitatea și egalitatea justiției, ale art. 129 privind folosirea căilor de atac și ale art. 131 alin. (1) referitor la rolul Ministerului Public, precum și ale art. 11 alin. (2) privind tratatele ratificate de Parlament și ale art. 20 referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului, raportate la prevederile art. 6 referitor la dreptul la un proces echitabil din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Autorii excepției arată că dispozițiile de lege criticate împiedică părțile civile să exercite calea de atac a recursului în casație, pe motiv că inculpatul a înțeles să recunoască învinuirea, aspect care privește strict latura penală a cauzei. De asemenea, consideră că textul de lege criticat, care limitează controlul judecătoresc al hotărârilor pronunțate ca urmare a aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii, creează discriminare între inculpați și constituie o piedică excesivă în calea realizării actului de justiție. Arată că dispozițiile art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală restrâng, fără nicio justificare obiectivă și rezonabilă, liberul acces la justiție al părților și dreptul acestora la un proces echitabil, deoarece soluția dispusă în procedura recunoașterii învinuirii, chiar dacă este nelegală, nu poate fi reformată. Astfel, un inculpat care și-a recunoscut vinovăția nu are dreptul de a cere înlăturarea greșitei aplicări a legii, chiar dacă o atare aplicare nu ține de procedura simplificată, în timp ce un coineluat care nu și-a recunoscut fapta poate ataca cu recurs în casație aceeași decizie definitivă prin care s-a făcut o aplicare greșită a legii, existând posibilitatea înlăturării nelegalității produse. Or, conduita procesuală a inculpatului care a generat judecata în procedura simplificată nu trebuie să constituie un impediment cu privire la cenzurarea soluției nelegale prin intermediul căii extraordinare de atac a recursului în casație, având în vedere că această cale ar fi fost accesibilă fie inculpatului — în cazul judecării în procedura obișnuită sau dacă i s-ar fi respins cererea de judecare potrivit procedurii accelerate —, fie unui coineluat. În acest sens, instanța de judecată, în calitate de autoare a excepției, menționează că, în speță, a fost aplicată o pedeapsă rezultantă criticată sub aspectul nelegalității, tratamentul sancționator fiind rezultatul reținerii incidentei dispozițiilor de lege privind concursul de infracțiuni și recidiva. Astfel, cu ocazia verificării admisibilității în principiu a cererii de recurs în casație, Înalta Curte observă, pe de o parte, că recurentul condamnat a beneficiat de dispozițiile art. 396 alin. (10) din Codul de procedură penală cu privire la reducerea limitelor de pedeapsă

prevăzute de lege ca urmare a judecării cauzei în condițiile art. 375 alin. (1) și (2) din același cod, ce reglementează procedura în cazul recunoașterii învinuirii, iar, pe de altă parte, că, la judecarea cauzei în apel, s-a reținut, în mod eronat, starea de recidivă a inculpatului. Printr-o încheiere de îndreptare a erorii materiale, instanța de apel a înlăturat incidența dispozițiilor art. 37 alin. 1 lit. a) din Codul penal din 1969, referitoare la recidiva postcondamnatorie, dar o atare îndreptare nu are niciun efect asupra tratamentului sancționator aplicat inculpatului și nu poate conduce la modificarea limitelor de pedeapsă. De asemenea, procurorul, autor al excepției, susține că restrângerea dreptului de a formula recurs în casație împotriva soluțiilor pronunțate ca urmare a aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii poate constitui premisa unor viitoare condamnări ale statului român de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, având în vedere jurisprudența acesteia în materia încălcării prevederilor art. 6 din Convenție privind dreptul la un proces echitabil, drept consacrat și de art. 21 alin. (3) din Constituție. Totodată, invocă Decizia nr. 540 din 12 iulie 2016, prin care Curtea Constituțională a constatat că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art. 434 alin. (1) teza întâi din Codul de procedură penală, care exclude atacarea cu recurs în casație a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție, ca instanță de apel, este neconstituțională, susținând că — și în analiza prezentei excepții de neconstituționalitate — sunt valabile considerentele acestei decizii (paragrafele 15 și 20—24).

6. În ceea ce privește dispozițiile art. 439 alin. (4) teza a doua din Codul de procedură penală, autorii excepției Nicoleta Cecilia Plugariu, Alexandru Ioan Plugariu, Dragoș Adrian Plugariu, Elvira Gabriela Plugariu, Elena Plugariu și Constantin Sebastian Plugariu susțin că acestea încalcă prevederile constituționale ale art. 16 alin. (1) referitor la egalitatea cetățenilor în fața legii, fără privilegii și fără discriminări, ale art. 21 alin. (1)—(3) privind accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil, precum și ale art. 11 alin. (2) privind tratatele ratificate de Parlament și ale art. 20 referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului, raportate la prevederile art. 6 paragraful 1 referitor la dreptul la un proces echitabil din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, întrucât instituie o procedură pur administrativă de restituire a cererii de recurs în casație — de către chiar instanța care a pronunțat hotărârea atacată — în cazul în care cererea a fost formulată în condițiile prevăzute de dispozițiile art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală, fără ca partea civilă să își poată susține punctul de vedere în fața unui magistrat și fără ca o instanță independentă și imparțială să statueze asupra admisibilității recursului, ceea ce constituie o îngrădire nejustificată a liberului acces la justiție.

7. **Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția penală**, exprimându-și opinia prin încheierile nr. 107/RC din 1 aprilie 2016 și nr. 163/RC din 11 aprilie 2017, pronunțate în dosarele nr. 821/325/2015 și nr. 3.606/281/2015, apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Arată că hotărârile judecătorești pronunțate în primă instanță în procedura recunoașterii învinuirii sunt supuse căii de atac ordinare a apelului, cale de atac ce poate fi exercitată inclusiv de către părțile civile, potrivit prevederilor art. 409 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură penală. Apelul astfel declarat este o cale de atac integral devolutivă, care, împreună cu judecata în fond a cauzei, asigură exigența dublului grad de jurisdicție în materie penală, atât în privința inculpatului, cât și pentru părțile civile. Recursul în casație este, în schimb, o cale extraordinară de atac, ce poate fi exercitată în cazuri limitativ prevăzute de lege și numai pentru motive de nelegalitate — nu și pentru chestiuni de fapt —, motive care, fie nu au fost invocate în apel, fie au fost invocate, dar au fost respinse ori instanța a omis să se pronunțe asupra lor. De altfel, în jurisprudența sa recentă, Curtea Constituțională a subliniat că dispozițiile art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală — privind excluderea unei categorii de

hotărâri din sfera celor ce pot fi atacate cu recurs în casație — reprezintă „opțiunea legiuitorului, în acord cu politica penală a statului”, și, totodată, fac aplicarea în domeniul legii procesual penale a prevederilor constituționale ale art. 129, ce se referă la „condițiile legii” în ceea ce privește căile de atac (Decizia nr. 525 din 7 iulie 2015 și Decizia nr. 879 din 15 decembrie 2015). Interdicția îngrădirii exercitării dreptului de acces la justiție, instituită de prevederile art. 21 alin. (2) din Legea fundamentală, nu presupune posibilitatea juridică a părților de a avea acces necondiționat la toate structurile judecătorești și la toate căile de atac în toate categoriile de cauze, întrucât atât competența instanțelor judecătorești, cât și procedura de judecată sunt stabilite, în mod exclusiv, de legiuitor, care poate impune reguli de procedură distincte, în considerarea unor situații diferite. O astfel de diferențiere există și între categoria părților implicate în procedura penală abreviată — reglementată de dispozițiile art. 375 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală — și cea a părților implicate în procedura obișnuită, în care inculpații nu au formulat sau, după caz, instanța nu a admis cererile acestora de judecare doar în baza probelor administrate în faza de urmărire penală. În cauzele în care cererea inculpatului de judecare pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală a fost admisă, iar procedura simplificată a fost parcursă integral, specificul apărărilor este limitat, spre deosebire de situația inculpaților pentru care s-a efectuat cercetarea judecătorească, distincție ce justifică, în mod obiectiv, impunerea unor condiții diferite de exercitare a căilor extraordinare de atac. Arată, astfel, că, în cadrul căii ordinare de atac a apelului exercitat împotriva unei hotărâri pronunțate în procedura simplificată, inculpatului i se asigură posibilitatea de a cere și obține restabilirea legalității prin desființarea hotărârii nelegale. De asemenea, se garantează existența remedii în cazul încălcării legii, conferindu-i atât procurorului părțile necesare exercitării rolului său specific în cadrul procesului penal, cât și inculpatului dreptul de a-și apăra interesele legitime. În ceea ce privește apărările ce pot fi formulate de către părțile civile în cauzele soluționate potrivit procedurii obișnuite, acestea au o sferă largă, în condițiile în care, deseori, erorile de drept survenite în soluționarea laturii civile derivă sau pot avea o strânsă legătură cu însuși modul de soluționare a laturii penale, legătură ce justifică recunoașterea dreptului părților civile de a exercita, în condițiile legii, calea extraordinară de atac a recursului în casație. Prin contrast, în cauzele în care cererea inculpatului de judecare pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală a fost admisă, iar procedura simplificată a fost parcursă integral, specificul apărărilor ce ar putea fi formulate de către părțile civile este limitat, în principiu, la chestiuni de temeinicie, care excedează scopului recursului în casație, astfel cum este reglementat de dispozițiile art. 433 din Codul de procedură penală. Cât timp părțile din procesul penal soluționat prin aplicarea procedurii simplificate au beneficiat de garanțiile recunoscute de prevederile art. 21 alin. (1) din Constituție și ale art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, atât pe parcursul judecării în primă instanță, cât și în faza apelului, dispozițiile de lege criticate nu contravin exigențelor constituționale ori jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului. Ținând cont de faptul că această categorie de părți se află într-o situație distinctă de cea a inculpaților implicați în proceduri în care a fost efectuată cercetarea judecătorească, o atare diferență legitimează impunerea de către legiuitor a unor condiții diferite de exercitare a căii extraordinare de atac, fără a genera discriminare, în înțelesul prevederilor art. 16 alin. (1) din Legea fundamentală. Apreciază că aceste considerente sunt pertinente nu doar prin raportare la prevederile art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală, ci și în ceea ce privește dispozițiile art. 439 alin. (4) din același cod, text de lege criticat doar sub aspectul tezei privind procedura de restituire, pe cale administrativă, a

cererilor de recurs în casație îndreptate împotriva unor hotărâri pronunțate ca urmare a aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii. Stabilirea tipului de hotărâre atacată cu recurs în casație și a măsurii în care ea se circumscrie vreuneia dintre situațiile prevăzute de dispozițiile art. 434 alin. (2) din Codul de procedură penală implică o verificare pur formală a obiectului cererii de recurs. Efectuarea acestei verificări formale de către instanța care a pronunțat decizia atacată și instituirea posibilității de a dispune, pe cale administrativă, restituirea cererii, nu îngrădește dreptul părților de acces la justiție, având în vedere faptul că exercitarea acestui drept presupune respectarea cerințelor impuse de legiuitor, iar nu un acces nelimitat la toate căile de atac.

8. Totodată, **Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția penală**, în complet diferit, exprimându-și opinia prin încheierile din 6 iulie și din 25 noiembrie 2016, pronunțate în dosarele nr. 37.499/3/2014 și nr. 3.229/1/2016, apreciază că excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală este întemeiată. Astfel, arată că aceste dispoziții de lege contravin prevederilor constituționale ale art. 16 alin. (1) referitor la egalitatea cetățenilor în fața legii și ale art. 21 privind accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil, respectiv celor ale art. 20 alin. (2) raportat la art. 6 paragraful 1 referitor la dreptul la un proces echitabil din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și prevederilor art. 124 alin. (2) din Legea fundamentală cu privire la unicitatea, imparțialitatea și egalitatea justiției, în condițiile în care stabilesc că recursul în casație nu se poate exercita în nicio ipoteză — implicit, nici în ipoteza erorilor de drept comise de instanțe, consecința fiind neconformitatea hotărârii definitive cu regulile de drept aplicabile —, atât timp cât soluțiile pronunțate sunt urmarea aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii. Având în vedere scopul recursului în casație, Înalta Curte consideră că exigențele dreptului la un proces echitabil impun asigurarea verificării pe această cale extraordinară de atac a legalității soluțiilor pronunțate ca urmare a aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii, asigurându-se, astfel, prin raportare la cazurile anume prevăzute de lege, posibilitatea îndreptării erorilor de drept comise la soluționarea cauzei. Din perspectiva interesului de a cere și obține îndreptarea erorilor de drept comise la soluționarea unei cauze potrivit procedurii accelerate, inculpatul, partea civilă, partea responsabilă civilmente, precum și procurorul — înănd cont de rolul său în cadrul procesului penal —, în calitate de titulari ai dreptului de a formula cerere de recurs în casație, se află într-o situație similară cu părțile și reprezentantul Ministerului Public din procesele penale soluționate potrivit procedurii obișnuite, sub aspectul recunoașterii liberului acces la justiție, în componenta sa referitoare la dreptul la un proces echitabil. În concluzie, apreciază că dispozițiile art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală creează, în mod nejustificat, un tratament juridic diferențiat, generând o discriminare prin excluderea de la controlul judiciar a anumitor hotărâri judecătorești care soluționează fondul cauzei penale. Sub aspectul asigurării egalității cetățenilor în exercitarea drepturilor lor procesuale, inclusiv a căilor de atac, Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția penală invocă jurisprudența Curții Constituționale, și anume Decizia nr. 540 din 12 iulie 2016 (în motivarea căreia se reiterează considerente ale Deciziei Plenumului nr. 1 din 8 februarie 1994), prin care s-a statuat că: „în instituirea regulilor de acces al justițiabililor la aceste drepturi, legiuitorul este ținut de respectarea principiului egalității cetățenilor în fața legii. Prin urmare, instituirea unor reguli speciale în ceea ce privește căile de atac nu este contrară acestui principiu atât timp cât ele asigură egalitatea juridică a cetățenilor în utilizarea lor. Principiul egalității în fața legii presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit, nu sunt diferite. El nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune soluții diferite pentru situații diferite. În

consecință, un tratament diferit nu poate fi doar expresia aprecierii exclusive a legiuitorului, ci trebuie să se justifice rațional, în respectul principiului egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice” (paragraful 21). Mai arată că, prin aceeași Decizie nr. 540 din 12 iulie 2016 — prin care Curtea Constituțională a constatat că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art. 434 alin. (1) teza întâi din Codul de procedură penală, care exclude atacarea cu recurs în casație a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție, ca instanță de apel, este neconstituțională —, s-a reținut că „dispozițiile de lege criticate nu asigură existența remediului pentru cazul încălcării legii și creează un vid de reglementare în ceea ce privește desființarea deciziilor nelegale pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție ca instanță de apel — decizii prin care s-a soluționat fondul cauzelor —, lipsind, pe de o parte, procurorul de pârghiile necesare exercitării rolului său specific în cadrul procesului penal, iar, pe de altă parte, părțile de posibilitatea apărării drepturilor, a libertăților și a intereselor lor legitime” (paragraful 24). Or, analizând susținerile procurorului privind neconstituționalitatea dispozițiilor art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală, care exclud — din sfera hotărârilor definitive a căror conformitate cu regulile de drept aplicabile poate fi analizată în calea extraordinară a recursului în casație — hotărârile ce conțin soluții pronunțate ca urmare a aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii, Înalta Curte consideră că o situație similară celei evocate anterior există și în situația de față, apreciind că, așa cum însăși instanța de control constituțional a statuat prin decizia mai sus citată, în cazul în care legea — norma de procedură penală și/sau norma de drept penal substanțial — este încălcată, trebuie să se asigure atât procurorului, cât și părții interesate posibilitatea de a cere și obține restabilirea legalității prin casarea hotărârii nelegale.

9. Potrivit art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierile de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

10. **Guvernul** consideră că excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 434 alin. (2) lit. f) și ale art. 439 alin. (4¹) din Codul de procedură penală este neîntemeiată. În acest sens, invocă jurisprudența Curții Constituționale referitoare la prevederile art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală, și anume deciziile nr. 525 din 7 iulie 2015 și nr. 879 din 15 decembrie 2015. În ceea ce privește dispozițiile art. 439 alin. (4¹) din Codul de procedură penală, arată că acestea urmăresc degrevarea instanței supreme de acele cereri de recurs care, pentru motive extrinseci fondului acestora, sunt vădit inadmisibile. Menționează că încadrarea hotărârii atacate între hotărârile susceptibile a fi atacate cu recurs în casație se analizează de către Înalta Curte de Casație și Justiție în etapa verificării admisibilității în principiu, potrivit prevederilor art. 440 alin. (2) din Codul de procedură penală. Apreciază, astfel, că nu se poate susține caracterul discriminatoriu al dispozițiilor art. 439 alin. (4¹) din Codul de procedură penală, întrucât acestea se aplică tuturor cererilor de recurs în casație aflate în ipoteza normei, indiferent de calitatea recurenților. De asemenea, având în vedere faptul că, sub aspectul elementelor ce se analizează cu ocazia verificării admisibilității în principiu, prevederile art. 440 alin. (2) din Codul de procedură penală nu trimit și la textul art. 439 din același cod, reiese că nedeținerea cererii de recurs la instanța a cărei hotărâre se atacă nu constituie un motiv de inadmisibilitate a recursului. Aceasta înseamnă că restituirea pe cale administrativă a cererii de recurs nu împiedică sesizarea în mod direct a Înaltei Curți de Casație și Justiție cu respectiva cerere, astfel că dispozițiile art. 439 alin. (4¹) din Codul de procedură penală nu aduc nicio atingere liberului acces la justiție și dreptului la un proces echitabil.

11. **Avocatul Poporului** consideră că prevederile art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală sunt constituționale.

sens în care invocă jurisprudența în materie a Curții Constituționale, și anume deciziile nr. 525 din 7 iulie 2015 și nr. 879 din 15 decembrie 2015. În ceea ce privește dispozițiile art. 439 alin. (4¹) din Codul de procedură penală, arată că acestea sunt neconstituționale sub aspectul impunerii obligației inculpatului, părții civile și părții responsabile civilmente de a formula recursul în casație numai prin intermediul unui avocat care poate pune concluzii în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție, sub sancțiunea restituirii cererii, pe cale administrativă, respectiv a respingerii, prin încheiere definitivă, întrucât dispozițiile de lege criticate contravin prevederilor art. 11, art. 20, art. 21 alin. (1) și (2), art. 24 și ale art. 148 din Constituție, precum și dispozițiilor art. 6 paragraful 1 și paragraful 3 lit. c) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ale art. 14 paragraful 3 lit. d) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, respectiv ale art. 47 paragraful 3 și ale art. 52 paragraful 1 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

12. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierile de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, notele scrise depuse la dosar, susținerile părții prezente, concluziile procurorului, dispozițiile de lege criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

13. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

14. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie, potrivit încheierii nr. 107/RC din 1 aprilie 2016, dispozițiile art. 434 alin. (2) lit. f) și ale art. 439 alin. (4¹) din Codul de procedură penală, care au fost introduse prin art. 102 pct. 264 și pct. 269 din Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesuale penale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 515 din 14 august 2013. Din notele scrise ale autorilor excepției Nicoleta Cecilia Plugariu, Alexandru Ioan Plugariu, Dragoș Adrian Plugariu, Elvira Gabriela Plugariu, Elena Plugariu și Constantin Sebastian Plugariu, depuse în motivarea criticii, reiese însă că aceasta privește doar dispozițiile art. 434 alin. (2) lit. f) și ale art. 439 alin. (4¹) teza a doua din Codul de procedură penală, motiv pentru care Curtea se va pronunța numai asupra acestor prevederi de lege. Ulterior sesizării Curții, dispozițiile art. 439 alin. (4¹) din Codul de procedură penală au fost modificate prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 70/2016 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală și a Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 866 din 31 octombrie 2016, în sensul eliminării tezei întâi a art. 439 alin. (4¹) din Codul de procedură penală, astfel încât teza a doua a devenit unica teză a textului de lege menționat. Având în vedere că, în cauză, a produs efecte norma de procedură prevăzută de art. 439 alin. (4¹) teza a doua din Codul de procedură penală în forma în vigoare la data sesizării Curții, aceasta se va pronunța asupra acestor dispoziții de lege în redactarea anterioară modificării prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 70/2016. Textele de lege criticate au următorul cuprins:

— Art. 434 alin. (2) lit. f): „Nu pot fi atacate cu recurs în casație: [...] f) soluțiile pronunțate ca urmare a aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii.”;

— Art. 439 alin. (4¹) teza a doua: „În cazul în care cererea de recurs în casație [...] este formulată împotriva unei hotărâri

prevăzute la art. 434 alin. (2), președintele instanței sau judecătorul delegat de către acesta restituie părții, pe cale administrativă, cererea de recurs în casație”.

15. În susținerea neconstituționalității acestor dispoziții de lege, autorii excepției invocă încălcarea prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (5) privind principiul legalității, ale art. 16 referitor la egalitatea în drepturi, ale art. 21 privind accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil, ale art. 24 alin. (1) referitor la dreptul la apărare, ale art. 53 privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, ale art. 124 alin. (2) referitor la unicitatea, imparțialitatea și egalitatea justiției, ale art. 129 privind folosirea căilor de atac și ale art. 131 alin. (1) referitor la rolul Ministerului Public, precum și ale art. 11 alin. (2) privind tratatele ratificate de Parlament și ale art. 20 referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului, raportate la prevederile art. 6 referitor la dreptul la un proces echitabil din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

16. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că dispozițiile art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală — care exclud posibilitatea atacării cu recurs în casație a soluțiilor pronunțate ca urmare a aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii — au mai fost supuse controlului de constituționalitate prin raportare la prevederile art. 16, art. 21 și ale art. 124 alin. (2) din Constituție, precum și ale art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, invocate și în prezenta cauză, și față de critici similare. Astfel, prin Decizia nr. 525 din 7 iulie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 600 din 10 august 2015, și prin Decizia nr. 879 din 15 decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 179 din 10 martie 2016, Curtea a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală.

17. Prin deciziile mai sus menționate, Curtea a constatat că legiuitorul a exclus dintre hotărârile judecătorești ce pot fi atacate cu recurs în casație pe cele pronunțate ca urmare a aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii. Hotărârile judecătorești pronunțate în primă instanță, ca urmare a aplicării acestei proceduri, sunt supuse căii de atac ordinare a apelului, potrivit art. 408 și următoarele din Codul de procedură penală. Aceasta este o cale de atac integral devolutivă, conform art. 417 din Codul de procedură penală, care, împreună cu judecata în fond a cauzei, asigură exigența dublului grad de jurisdicție în materie penală, prevăzută la art. 2 din Protocolul nr. 7 la Convenție. Așa fiind, prevederile art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală reprezintă o opțiune a legiuitorului, în acord cu politica penală a statului, necontravenind dispozițiilor constituționale și celor europene invocate de autorul excepției de neconstituționalitate. În acest sens, Curtea a constatat că textul criticat reprezintă o aplicație în domeniul legii procesuale penale a dispozițiilor constituționale ale art. 126 alin. (2), conform cărora „Competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege”, coroborate cu cele ale art. 129, care fac referire la „condițiile legii” în reglementarea constituțională a căilor de atac. Curtea a reținut, totodată, că dispozițiile art. 21 alin. (2) din Legea fundamentală prevăd interdicția îngrădirii prin lege a exercitării dreptului de acces liber la justiție. Această interdicție nu presupune însă posibilitatea juridică de a avea acces la toate structurile judecătorești și dreptul de a exercita toate căile de atac în toate categoriile de cauze, pentru că, așa cum s-a arătat mai sus, atât competența instanțelor judecătorești, cât și procedura de judecată sunt stabilite în mod exclusiv de legiuitor, care poate stabili reguli de procedură deosebite, în considerarea unor situații deosebite (Decizia nr. 525 din 7 iulie 2015, paragrafele 17—20, și Decizia nr. 879 din 15 decembrie 2015, paragrafele 13 și 14).

18. În ceea ce privește pretinsa încălcare prin dispozițiile de lege criticate a prevederilor art. 6 paragraful 1 din Convenție, referitor la dreptul la un proces echitabil, prin deciziile menționate anterior, Curtea a constatat că textul convențional obligă la asigurarea prin legislația națională a unor garanții procesuale precum egalitatea armelor, contradictorialitatea, motivarea hotărârilor pronunțate, publicitatea procesului, soluționarea acestuia într-un termen rezonabil, prezumția de nevinovăție și asigurarea dreptului la apărare. Având în vedere că participanții la procesul penal soluționat prin aplicarea procedurii privind recunoașterea învinuirii beneficiază de aceste garanții pe tot parcursul soluționării cauzelor penale, atât în cursul judecării în primă instanță, cât și în faza apelului, nu poate fi reținută încălcarea prin prevederile art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală a normei convenționale invocate (Decizia nr. 525 din 7 iulie 2015, paragraful 21, și Decizia nr. 879 din 15 decembrie 2015, paragraful 15). În fine, referitor la încălcarea principiului egalității în drepturi, consacrat de art. 16 din Constituție, Curtea a reținut că nu este contrară principiului egalității instituirea unor reguli speciale, inclusiv în ceea ce privește restrângerea cazurilor în care pot fi promovate căile extraordinare de atac, respectiv cea a recursului în casație, atât timp cât ele asigură egalitatea juridică a cetățenilor în utilizarea lor (Decizia nr. 879 din 15 decembrie 2015, paragraful 17).

19. Pornind de la scopul recursului în casație — care este acela de a îndrepta anumite erori grave de drept comise la judecarea apelului — și de la exigențele sporite dezvoltate în jurisprudența recentă a Curții Constituționale cu privire la asigurarea unei protecții efective a drepturilor și a libertăților fundamentale, Curtea constată că se impune reevaluarea efectelor dispozițiilor art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală și reconsiderarea jurisprudenței sale cu privire la textul de lege criticat. În acest sens, Curtea observă că, în jurisprudența sa, a preluat doctrina dreptului viu, care produce efecte directe cu privire la determinarea conținutului normativ al normei de referință, și anume Constituția, iar, în această privință, Curtea este unica autoritate jurisdicțională care are competența de a realiza o asemenea interpretare (Decizia nr. 276 din 10 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 572 din 28 iulie 2016, paragraful 19). Reținând că dreptul este viu, Curtea a impus ca normele de referință în realizarea controlului de constituționalitate să prevadă o protecție juridică sporită subiectelor de drept (Decizia nr. 766 din 15 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 549 din 3 august 2011, Decizia nr. 356 din 25 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 691 din 22 septembrie 2014, Decizia nr. 308 din 12 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 585 din 2 august 2016, paragraful 31, și Decizia nr. 369 din 30 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 582 din 20 iulie 2017, paragraful 19).

20. Raportat la specificul cauzei de față, Curtea observă că, în jurisprudența sa, a recunoscut legiuitorului o marjă de apreciere largă în domeniul admisibilității, al procedurii de judecată și al configurării căilor extraordinare de atac. Pe de altă parte, tendința jurisprudenței recente a Curții este aceea de a stabili și dezvoltat exigențe constituționale sporite în sensul asigurării unei protecții efective a drepturilor și libertăților fundamentale, integrate conținutului normativ al art. 16, art. 21 sau al art. 129 din Constituție, după caz, prin raportare la căile extraordinare de atac (Decizia nr. 369 din 30 mai 2017, paragraful 20, citată anterior). În acest sens, cu titlu exemplificativ, pot fi menționate: referitor la contestația în anulare, Decizia nr. 542 din 14 iulie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 707 din 21 septembrie 2015, și Decizia nr. 501 din 30 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 733 din 21 septembrie 2016; referitor la revizuire, Decizia nr. 506 din 30 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 539 din 20 iulie 2015,

Decizia nr. 866 din 10 decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 1 februarie 2016, Decizia nr. 126 din 3 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 185 din 11 martie 2016, și Decizia nr. 2 din 17 ianuarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 324 din 5 mai 2017; referitor la recurs, Decizia nr. 462 din 17 septembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 775 din 24 octombrie 2014, Decizia nr. 485 din 23 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 539 din 20 iulie 2015, Decizia nr. 591 din 1 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 861 din 19 noiembrie 2015, Decizia nr. 839 din 8 decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 1 februarie 2016, Decizia nr. 432 din 21 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 841 din 24 octombrie 2016, Decizia nr. 540 din 12 iulie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 841 din 24 octombrie 2016, și Decizia nr. 369 din 30 mai 2017, mai sus citată. Prin aceste decizii, Curtea a acordat o protecție efectivă drepturilor și libertăților fundamentale, în ceea ce privește contestația în anulare, revizuirea și recursul, căi extraordinare de atac, prin sporirea garanțiilor procesuale ale accesului liber la justiție și ale dreptului la un proces echitabil. În acest sens, Curtea a decis, de exemplu, că admisibilitatea în principiu a contestației în anulare și a revizuirii trebuie să se examineze de către instanță cu citarea părților, că judecata pe fond a recursului se face cu respectarea garanțiilor de contradictorialitate și oralitate ce caracterizează dreptul la un proces echitabil, că obligația reprezentării și asistării prin avocat pentru exercitarea recursului contravine accesului liber la justiție sau că excluderea posibilității de a ataca cu recurs în casație deciziile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție, ca instanță de apel, este neconstituțională.

21. În prezenta cauză, Curtea constată necesitatea de a-și reconsidera jurisprudența cu privire la dispozițiile art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală, având în vedere reevaluarea standardului de protecție pe care îl asigură art. 16 și art. 21 din Constituție, în sensul reducerii marjei de apreciere a legiuitorului în domeniul căilor extraordinare de atac și al sporirii garanțiilor care însoțesc accesul liber la justiție.

22. În acest sens, cu privire la instituția recursului în materie penală, Curtea a reținut, în jurisprudența sa (Decizia nr. 540 din 12 iulie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 841 din 24 octombrie 2016, paragrafele 16—20), că, în reglementarea anterioară, începând cu Codul de procedură penală din 1936, recursul a constituit o cale de atac ordinară, și nu extraordinară, determinând verificarea legalității și temeiniciei hotărârilor atacate, pentru o serie de motive expres prevăzute de lege. În noua reglementare însă, recursul în casație a devenit o cale extraordinară de atac, de anulare, dată în competența exclusivă a Înaltei Curți de Casație și Justiție. Noul Cod de procedură penală a revenit la sistemul clasic al dublului grad de jurisdicție, constând în fond și apel, astfel că în recurs nu se rejudecă litigiul, respectiv fondul cauzei, ci se apreciază dacă hotărârea dată corespunde sau nu legii. Recursul în casație reprezintă, așadar, un mijloc de a repara ilegalitățile și nu are drept obiect rezolvarea unei cauze penale, ci sancționarea hotărârilor necorespunzătoare, cu scopul de a asigura respectarea legii, recursul având și un rol subsidiar în uniformizarea jurisprudenței. Întrucât recursul în casație nu are ca finalitate remediarea unei greșite aprecieri a faptelor și a unei inexacte sau insuficiente stabiliri a adevărului printr-o urmărire penală incompletă sau o cercetare judecătorească nesatisfăcătoare, instanța de casare nu judecă procesul propriu-zis, ci judecă exclusiv dacă hotărârea atacată este corespunzătoare din punct de vedere al dreptului, adică dacă aceasta este conformă cu regulile de drept aplicabile. Astfel, spre deosebire de contestația în anulare — care vizează

îndreptarea erorilor de procedură — și de revizuire — cale de atac ce urmărește eliminarea erorilor de judecată —, recursul în casație are ca obiect verificarea conformității hotărârii atacate cu normele juridice aplicabile, în scopul îndreptării erorilor de drept. Motivele de recurs, potrivit noii reglementări, se limitează la cele prevăzute de art. 438 alin. (1) din Codul de procedură penală, și anume: nerespectarea dispozițiilor privind competența după materie sau după calitatea persoanei, atunci când judecata a fost efectuată de o instanță inferioară celei legal competente; condamnarea inculpatului pentru o faptă care nu este prevăzută de legea penală; încetarea în mod greșit a procesului penal; lipsa constatării sau constatarea greșită a grațierii pedepsei aplicate inculpatului și aplicarea de pedepse în alte limite decât cele prevăzute de lege. Cu excepția primului caz de casare — neкомпетенța instanței —, care se referă la încălcarea unor norme de procedură, celelalte motive de recurs au în vedere încălcări ale legii penale, unele având implicații și în soluționarea acțiunii civile.

23. Potrivit dispozițiilor art. 436 alin. (1) lit. a)—c) din Codul de procedură penală, persoanele care pot formula cerere de recurs în casație sunt: procurorul, inculpatul, partea civilă și partea responsabilă civilmente. Procurorul poate declara recurs în casație atât cu privire la latura penală, cât și cu privire la latura civilă a cauzei. Inculpatul poate formula cerere de recurs în casație atât în ceea ce privește latura penală, cât și în ceea ce privește latura civilă, dar numai împotriva hotărârilor prin care s-a dispus condamnarea, renunțarea la aplicarea pedepsei sau amânarea aplicării pedepsei ori încetarea procesului penal, ceea ce înseamnă că, în cazul în care s-a pronunțat o hotărâre de achitare, inculpatul nu poate declara recurs cu privire la temeiul achitării, acest aspect neîncadrându-se, de altfel, în niciunul dintre cazurile în care se poate face recurs în casație, prevăzute de art. 438 alin. (1) din Codul de procedură penală. În fine, partea civilă și partea responsabilă civilmente pot formula cerere de recurs în casație referitor la latura civilă, iar în ceea ce privește latura penală, numai în măsura în care soluția din această latură a influențat soluția în latura civilă.

24. Referitor la obiectul acestei căi extraordinare de atac, pot fi atacate cu recurs în casație numai hotărâri penale definitive prin care sa soluționat fondul cauzelor. Potrivit soluțiilor de la judecata recursului în casație prevăzute de art. 448 din Codul de procedură penală, Înalta Curte de Casație și Justiție, admitând recursul în casație, casează hotărârea atacată și, după caz, în funcție de motivul invocat, desființează și hotărârea primei instanțe, dacă se constată aceleași încălcări de lege ca în decizia recurată, sau poate dispune rejudecarea de către instanța competentă material sau după calitatea persoanei, fiind evident că, și în această din urmă situație, sentința dată cu încălcarea normelor privind competența după materie sau după calitatea persoanei este desființată în recurs. Așadar, pe calea recursului în casație se asigură verificarea legalității unor hotărâri penale definitive — prin raportare la cazurile de casare expres și limitativ prevăzute de lege — ca garanție a efectivității principiului legalității procesului penal.

25. În ceea ce privește procedura de judecată în cazul recunoașterii învinuirii — prevăzută de dispozițiile art. 374 alin. (4), art. 375 alin. (1) și (2), art. 377 și ale art. 396 alin. (10) din Codul de procedură penală —, așa cum a reținut Curtea în jurisprudența sa (Decizia nr. 525 din 7 iulie 2015, paragrafele 11 și 12, și Decizia nr. 879 din 15 decembrie 2015, paragraful 12, ambele citate anterior), această procedură accelerată corespunde nevoii de eficientizare a judecății și are ca scop asigurarea celerității procesului penal, în acele situații în care desfășurarea lui potrivit procedurii obișnuite ar fi inutilă, întrucât inculpatul recunoaște faptele săvârșite. Recunoașterea învinuirii are loc în faza judecății în primă instanță și constituie o procedură simplificată de soluționare a cauzei, în cadrul căreia inculpatul recunoaște situația de fapt reținută în sarcina sa prin rechizitoriul

și solicită să fie judecat pe baza probelor administrate în faza urmăririi penale și a înscrisurilor noi prezentate de părți și de persoana vătămată. Conform art. 374 alin. (4) din Codul de procedură penală, în cazurile în care acțiunea penală nu vizează o infracțiune care se pedepsește cu detențiune pe viață, președintele completului pune în vedere inculpatului că poate solicita ca judecata să aibă loc numai pe baza probelor administrate în cursul urmăririi penale și a înscrisurilor prezentate de părți, dacă recunoaște în totalitate faptele reținute în sarcina sa, aducându-i, totodată, la cunoștință dispozițiile art. 396 alin. (10) din Codul de procedură penală. Potrivit acestora din urmă, recunoașterea de către inculpat a învinuirii are ca efect reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei închisorii și reducerea cu o pătrime a acestor limite în cazul pedepsei amenzii.

26. Având în vedere motivele pentru care se poate declara recurs în casație, prevăzute de dispozițiile art. 438 alin. (1) din Codul de procedură penală, precum și împrejurarea că, în actuala reglementare, nu pot fi atacate cu recurs în casație soluțiile pronunțate ca urmare a aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii, reiese că, într-o cauză soluționată definitiv potrivit procedurii accelerate, ar rămâne nesanctionate aspecte precum: nerespectarea, în cursul judecății, a dispozițiilor privind competența după materie sau după calitatea persoanei, atunci când judecata a fost efectuată de o instanță inferioară celei legal competente; condamnarea inculpatului pentru o faptă care nu este prevăzută de legea penală; greșita încetare a procesului penal; neconstatarea grațierii pedepsei sau greșita constatare a acesteia; aplicarea pedepselor în alte limite decât cele prevăzute de lege.

27. Curtea constată că excluderea posibilității atacării cu recurs în casație a soluțiilor pronunțate ca urmare a aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii creează discriminare atât pentru inculpat, cât și pentru partea civilă și partea responsabilă civilmente, față de părțile din cauzele penale soluționate potrivit procedurii de drept comun, fără a exista o justificare obiectivă și rezonabilă, ceea ce atrage încălcarea prevederilor art. 16 din Constituție referitor la egalitatea în drepturi.

28. Sub aspectul asigurării egalității cetățenilor în exercitarea drepturilor lor procesuale, inclusiv a căilor de atac, Curtea a statuat, în jurisprudența sa, că, în instituirea regulilor de acces al justițiabililor la aceste drepturi, legiuitorul este ținut de respectarea principiului egalității cetățenilor în fața legii. Prin urmare, instituirea unor reguli speciale în ceea ce privește căile de atac nu este contrară acestui principiu atât timp cât ele asigură egalitatea juridică a cetățenilor în utilizarea lor. Principiul egalității în fața legii presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit, nu sunt diferite. El nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune soluții diferite pentru situații diferite. În consecință, un tratament diferit nu poate fi doar expresia aprecierii exclusive a legiuitorului, ci trebuie să se justifice rațional, în respectul principiului egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice (Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1 din 8 februarie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 16 martie 1994, Decizia nr. 86 din 27 februarie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 207 din 31 martie 2003, și Decizia nr. 89 din 27 februarie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 200 din 27 martie 2003). Totodată, Curtea a statuat că prevederile art. 16 din Constituție vizează egalitatea în drepturi între cetățeni în ceea ce privește recunoașterea în favoarea acestora a unor drepturi și libertăți fundamentale, nu și identitatea de tratament juridic asupra aplicării unor măsuri, indiferent de natura lor (Decizia nr. 53 din 19 februarie 2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 224 din 3 aprilie 2002, Decizia nr. 1.615 din 20 decembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 99 din 8 februarie

2012, Decizia nr. 323 din 30 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 467 din 29 iunie 2015, paragraful 19, Decizia nr. 540 din 12 iulie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 841 din 24 octombrie 2016, paragraful 21, Decizia nr. 2 din 17 ianuarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 324 din 5 mai 2017, paragraful 23, și Decizia nr. 18 din 17 ianuarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 312 din 2 mai 2017, paragraful 23).

29. De asemenea, Curtea Constituțională — făcând referire la jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului (Hotărârile din 23 iulie 1968, 13 iunie 1979, 28 noiembrie 1984, 28 mai 1985, 16 septembrie 1996, 18 februarie 1999 și, respectiv, 6 iulie 2004, pronunțate în cauzele *„Aspecte privind regimul lingvistic în școlile belgiene” împotriva Belgiei*, paragraful 10, *Marckx împotriva Belgiei*, paragraful 33, *Rasmussen împotriva Danemarcei*, paragrafele 35, 38 și 40, *Abdulaziz, Cabales și Balkandali împotriva Regatului Unit*, paragraful 72, *Gaygusuz împotriva Austriei*, paragraful 42, *Larkos împotriva Cipru*, paragraful 29, și, respectiv, *Bocancea și alții împotriva Moldovei*, paragraful 24) — a reținut că o deosebire de tratament juridic este discriminatorie atunci când nu este justificată în mod obiectiv și rezonabil, aceasta însemnând că nu urmărește un scop legitim sau nu păstrează un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și obiectivul avut în vedere (Decizia nr. 270 din 23 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 420 din 12 iunie 2015, paragraful 25, și Decizia nr. 368 din 30 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 566 din 17 iulie 2017, paragraful 25).

30. Curtea reține că soluțiile pronunțate ca urmare a aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii — ca și hotărârile penale definitive date în procedura de drept comun — dezleagă fondul cauzei și statuează asupra existenței faptei penale și asupra vinovăției inculpatului, rezolvând acțiunea penală și acțiunea civilă. Cu toate acestea, soluțiile pronunțate în procedura recunoașterii învinuirii au, sub aspectul posibilității de a fi atacate cu recurs în casație, un regim juridic diferit de cel al hotărârilor penale definitive pronunțate în procedura obișnuită, în sensul că primele nu pot fi atacate cu recurs în casație, în timp ce împotriva celor din urmă poate fi exercitată această cale extraordinară de atac. Așadar, dispozițiile de lege criticate creează, sub aspectul posibilității de a formula recurs în casație, un tratament juridic diferit pentru părțile procesului penal, în funcție de procedura de judecată urmată — cea obișnuită sau cea privind recunoașterea vinovăției —, în condițiile în care recursul în casație reprezintă mijlocul prin care se repară nelegalitățile, având ca obiect verificarea conformității hotărârilor penale definitive — care soluționează fondul cauzelor — cu regulile de drept aplicabile, în scopul respectării legislației și al unificării jurisprudenței. În situația de casare judecată exclusiv dacă hotărârea atacată este corespunzătoare din punct de vedere al dreptului, prin instituirea căii extraordinare de atac a recursului în casație acordându-se, astfel, prioritate principiului legalității în raport cu principiul autorității de lucru judecat.

31. Așadar, din perspectiva interesului de a cere și obține îndreptarea erorilor de drept comise la soluționarea apelului, persoanele care se află în situații similare, și anume părțile din cauze diferite — în care judecata pe fond a fost finalizată cu soluții definitive date cu încălcarea legii — și chiar părțile din aceeași cauză au parte de un tratament juridic diferit cu privire la posibilitatea de a declara calea extraordinară de atac a recursului în casație, în funcție de unicul criteriu al manifestării de voință a inculpatului, respectiv a unuia dintre inculpați, de a opta sau nu pentru judecarea cauzei potrivit procedurii privind recunoașterea învinuirii. În acest fel, partea civilă și partea responsabilă civilmente sunt puse în situația de a nu avea acces la calea extraordinară de atac a recursului în casație doar prin voința inculpatului de a urma procedura privind recunoașterea

învinuirii. Totodată, este posibil ca, în aceeași cauză, unii inculpați să fie judecați după procedura simplificată, iar ceilalți potrivit procedurii de drept comun. Într-o atare situație, în ipoteza existenței unuia sau a mai multora dintre cazurile prevăzute de dispozițiile art. 438 alin. (1) din Codul de procedură penală — cu privire la toți inculpații —, recursul în casație poate fi declarat doar de către o parte dintre inculpați, și anume de către cei judecați după procedura obișnuită. Astfel, dacă, de exemplu, tuturor inculpaților li se aplică pedepse în alte limite decât cele prevăzute de lege, aceia care au optat pentru procedura accelerată vor executa pedepse nelegal aplicate, în timp ce restul coinalpaților au la dispoziție mijlocul procesual prin care se poate remedia această nelegalitate, și anume calea extraordinară de atac a recursului în casație. Prin urmare, dispozițiile de lege criticate creează, cu privire la persoane aflate în situații similare, o vădită inegalitate de tratament sub aspectul recunoașterii liberului acces la justiție, în componenta sa referitoare la dreptul la un proces echitabil, această inegalitate nefiind justificată în mod obiectiv și rezonabil, astfel că dispozițiile art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală aduc atingere prevederilor constituționale ale art. 16 referitor la egalitatea în drepturi și ale art. 21 privind accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil.

32. Așa cum a statuat Curtea în jurisprudența sa, liberul acces la justiție presupune accesul la mijloacele procedurale prin care justiția se înfăptuiește. Este adevărat că regulile de desfășurare a procesului în fața instanțelor judecătorești sunt de competență exclusivă a legiuitorului, așa cum rezultă din prevederile art. 126 alin. (2) din Constituție — potrivit căruia *„Competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege”* — și din cele ale art. 129 din Legea fundamentală, în conformitate cu care *„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condițiile legii”*. Astfel, principiul liberului acces la justiție presupune posibilitatea neîngrădită a celor interesați de a utiliza aceste proceduri în formele și în modalitățile instituite de lege, însă cu respectarea regulii consacrate de art. 21 alin. (2) din Constituție, potrivit căreia nicio lege nu poate îngradi accesul la justiție, ceea ce semnifică faptul că legiuitorul nu poate exclude de la exercițiul drepturilor procesuale pe care le-a instituit nicio categorie sau grup social (Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1 din 8 februarie 1994, Decizia nr. 540 din 12 iulie 2016, paragraful 22, Decizia nr. 2 din 17 ianuarie 2017, paragraful 24, și Decizia nr. 18 din 17 ianuarie 2017, paragraful 24, decizii citate anterior).

33. Prin urmare, din moment ce legiuitorul a reglementat calea de atac a recursului în casație, acesta trebuie să asigure egalitatea juridică a cetățenilor în utilizarea acestei căi de atac, chiar dacă este una extraordinară (Decizia nr. 369 din 30 mai 2017, paragraful 28, citată anterior). Legiuitorul poate institui un tratament juridic diferit pentru exercitarea recursului în casație, reglementând anumite situații în care nu se poate formula această cale de atac, însă tratamentul diferențiat nu poate fi doar expresia aprecierii exclusive a legiuitorului, ci trebuie să se justifice în mod obiectiv și rezonabil, în respectul principiului egalității în drepturi.

34. De asemenea, cu privire la rolul procurorului în cadrul procesului penal, Curtea observă că, potrivit prevederilor art. 131 din Constituție, în activitatea judiciară, Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor, exercitându-și atribuțiile prin procurori constituiți în parchete. Astfel, în temeiul dispozițiilor art. 62 alin. (2) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 827 din 13 septembrie 2005), procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiilor legalității, imparțialității și controlului ierarhic, iar, în baza prevederilor art. 67 din același act normativ, procurorul participă la ședințele de judecată, în condițiile legii, și are rol activ în aflarea

adevărului. În acest sens, dispozițiile art. 55 alin. (3) lit. f) din Codul de procedură penală prevăd atribuția procurorului de a formula și exercita, în cadrul procesului penal, contestațiile și căile de atac prevăzute de lege împotriva hotărârilor judecătorești. Așadar, pornind de la scopul reglementării instituției recursului în casație, și anume îndreptarea erorilor de drept survenite, în soluționarea apelului, prin hotărâri penale definitive care rezolvă fondul cauzei - raportat la cazurile de casare expres și limitativ prevăzute de lege -, precum și de la rolul procurorului, care, așa cum a reținut instanța de contencios constituțional în jurisprudența sa, acționează ca apărător al intereselor generale ale societății, dar și ale părților din proces, în spiritul legalității (Decizia nr. 983 din 8 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 551 din 5 august 2010, Decizia nr. 641 din 11 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 887 din 5 decembrie 2014, paragraful 51, Decizia nr. 2 din 17 ianuarie 2017, paragraful 25, și Decizia nr. 18 din 17 ianuarie 2017, paragraful 25, decizii citate anterior), Curtea apreciază că exigențele art. 131 din Constituție impun legiului să asigure posibilitatea exercitării căii extraordinare de atac a recursului în casație de către procuror, în calitate de titular al acesteia, inclusiv în ceea ce privește hotărârile penale definitive — prin care se soluționează fondul cauzei — pronunțate ca urmare a aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii.

35. Având în vedere cele mai sus arătate, Curtea constată că dispozițiile art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală, care exclud posibilitatea atacării cu recurs în casație a soluțiilor pronunțate ca urmare a aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii, încalcă prevederile constituționale ale art. 16 referitor la egalitatea în drepturi ale art. 21 privind accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil, precum și ale art. 131 referitor la rolul Ministerului Public, întrucât, pe de o parte, creează pentru părți o vădită inegalitate de tratament prin împiedicarea accesului la justiție în situația soluționării

apelului prin pronunțarea unei hotărâri definitive nelegale ca urmare a aplicării procedurii privind recunoașterea învinuirii, iar, pe de altă parte, lipsesc procurorului de pârghiile necesare exercitării rolului său specific în cadrul procesului penal. Astfel, în cazul în care normele de procedură penală și/sau de drept penal substanțial — avute în vedere de dispozițiile art. 438 alin. (1) din Codul de procedură penală la reglementarea cazurilor de casare — sunt încălcate, trebuie să se asigure atât părții interesate, cât și procurorului posibilitatea de a cere și obține restabilirea legalității, prin casarea hotărârii definitive nelegale pronunțate în cadrul procedurii privind recunoașterea învinuirii.

36. În ceea ce privește dispozițiile art. 439 alin. (4¹) teza a doua din Codul de procedură penală — în redactarea anterioară modificării aduse prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 70/2016 —, autorii excepției Nicoleta Cecilia Plugariu, Alexandru Ioan Plugariu, Dragoș Adrian Plugariu, Elvira Gabriela Plugariu, Elena Plugariu și Constantin Sebastian Plugariu critică faptul că acestea instituie o procedură pur administrativă de restituire a cererii de recurs în casație — de către instanța care a pronunțat hotărârea atacată — în cazul în care cererea de recurs în casație este formulată împotriva unei hotărâri din cele prevăzute la art. 434 alin. (2) din Codul de procedură penală, fără ca partea civilă să-și poată susține punctul de vedere în fața unui magistrat și fără ca o instanță independentă și imparțială să statueze asupra admisibilității recursului. Curtea nu poate primi o atare critică, întrucât dispozițiile art. 439 alin. (4¹) teza a doua din Codul de procedură penală — ce reglementează restituirea, pe cale administrativă, a cererii de recurs în casație în cazul în care aceasta este formulată împotriva unei hotărâri care, potrivit dispozițiilor art. 434 alin. (2) din același cod, nu poate fi atacată cu recurs în casație — instituie o măsură ce ține de buna administrare a actului de justiție, fără a fi de natură a aduce vreo atingere prevederilor constituționale și convenționale invocate.

37. Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi în ceea ce privește dispozițiile art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală și cu unanimitate de voturi în ceea ce privește dispozițiile art. 439 alin. (4¹) teza a doua din Codul de procedură penală,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Nicoleta Cecilia Plugariu, Alexandru Ioan Plugariu, Dragoș Adrian Plugariu, Elvira Gabriela Plugariu, Elena Plugariu și Constantin Sebastian Plugariu în Dosarul nr. 821/325/2015, de Andrei Sileanu în Dosarul nr. 37.499/3/2014, de procuror în Dosarul nr. 3.229/1/2016, de Mihail Septimiu Roșca în Dosarul nr. 3.606/281/2015 și, din oficiu, de instanța de judecată în Dosarul nr. 1.775/180/2015, toate fiind dosare ale Înaltei Curți de Casație și Justiție — Secția penală, și constată că dispozițiile art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală sunt neconstituționale.

2. Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Nicoleta Cecilia Plugariu, Alexandru Ioan Plugariu, Dragoș Adrian Plugariu, Elvira Gabriela Plugariu, Elena Plugariu și Constantin Sebastian Plugariu în același dosar și constată că dispozițiile art. 439 alin. (4¹) teza a doua din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară modificării prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 70/2016 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală și a Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Înaltei Curți de Casație și Justiție - Secția penală și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 17 octombrie 2017.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Oana Cristina Puică

OPINIE CONCURRENTĂ

1. În acord cu soluția adoptată — cu majoritate de voturi — prin Decizia nr. 651 din 17 octombrie 2017, considerăm că excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 434 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură penală este întemeiată. Totuși, deși suntem de acord cu motivarea Curții Constituționale în raport cu art. 131 din Constituție, apreciem că altele erau considerentele care trebuiau să fundamenteze decizia de admitere în raport cu art. 21 alin. (3) din Constituție, în timp ce criticile de neconstituționalitate care vizau încălcarea art. 16 din Constituție trebuiau respinse ca neîntemeiate.

2. În accepțiunea Codului de procedură penală, procesul penal parcurge trei faze: urmărirea penală, camera preliminară și judecata. În urma încheierii fazei de urmărire penală, procurorul emite actul de sesizare a instanței judecătorești, declanșând, astfel, faza de cameră preliminară în care, potrivit art. 342 din același cod, se verifică competența și legalitatea sesizării instanței, precum și legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală. Începerea judecății propriu-zise se dispune de judecătorul de cameră preliminară prin încheiere, conform art. 346 alin. (1) și (7) din cod. Faza de judecată se desfășoară după regulile procedurale stabilite de legiuitor, care a stabilit două proceduri distincte de derulare a acesteia, respectiv o procedură simplificată, în care inculpatul recunoaște învinuirea adusă, ceea ce implică o diminuare a garanțiilor procesuale prin voința expres exprimată de inculpat, și o procedură generală, care se desfășoară cu toate garanțiile prevăzute de cod.

3. În privința procedurii simplificate se constată că, potrivit art. 374 alin. (4) și art. 396 alin. (10) din Codul de procedură penală, inculpatul poate solicita ca judecata să aibă loc numai pe baza probelor administrate în cursul urmăririi penale și a înscrisurilor prezentate de părți și de persoana vătămată, dacă recunoaște în totalitate faptele reținute în sarcina sa, caz în care limitele de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei închisorii se reduc cu o treime, iar, în cazul amenzii, cu o pătrime. Recunoscând învinuirea, inculpatul, pe de o parte, recunoaște în totalitate faptele reținute în sarcina sa, mai exact **situația de fapt**, și, pe de altă parte, consimte la judecarea sa pe baza probelor deja administrate în faza de urmărire penală și a înscrisurilor prezentate de părți și de persoana vătămată ulterior momentului în care instanța judecătorească a admis cererea inculpatului de recunoaștere a învinuirii. Instanța judecătorească nu este ținută de încadrarea juridică dată faptei recunoscute, aceasta putând-o schimba. Cele de mai sus duc la concluzia că inculpatul confirmă și validează starea de fapt reținută în actul de sesizare al instanței și relevă din partea inculpatului o conduită de recunoaștere și conlucrare cu instanța judecătorească. Atitudinea sinceră a acestuia cu privire la situația de fapt duce la soluționarea cu celeritate a cauzei, dar și la diminuarea efortului statului de a continua o procedură judiciară de natură penală, ceea ce se exprimă prin reglementarea unei proceduri judiciare speciale în privința

acestuia, diferită față de cea de drept comun. Prin urmare, recunoașterea învinuirii pune persoana respectivă într-o situație juridică diferită de cea care nu recunoaște învinuirea și față de care urmează a se desfășura procedura generală, cu toate exigențele și condițiile pe care aceasta le cunoaște.

4. Din cele de mai sus rezultă că în privința celor două categorii de persoane nu poate fi invocat principiul egalității în drepturi, acestea neaflându-se în aceeași situație juridică. Faptul că ambele categorii de persoane se află în faza de judecată nu înseamnă *ab initio* că în privința lor sunt aplicabile aceleași proceduri judiciare. Dimpotrivă, legiuitorul poate institui, în considerarea unor situații deosebite, reguli speciale de procedură, ca și modalitățile de exercitare a drepturilor procedurale; cu alte cuvinte, situația juridică diferită a acestora implică, sub aspect procedural, un tratament juridic diferențiat. Drept pentru care legiuitorul, în privința procedurii recunoașterii învinuirii, a reglementat o procedură judiciară aparte; aceasta, în sine, nu poate fi considerată ca fiind contrară egalității în drepturi raportat la procedura aplicabilă persoanelor care nu și-au recunoscut învinuirea. De aceea, se constată că o comparație între aceste categorii de persoane nu poate fi realizată, drept pentru care critica de neconstituționalitate raportată la art. 16 din Constituție trebuia respinsă ca neîntemeiată.

5. În schimb, reglementând o procedură aparte, specială, față de persoanele care au recunoscut învinuirea, legiuitorul nu poate să încalce exigențele rezultate din art. 21 alin. (3) din Constituție atât față de acestea, cât și față de partea civilă/parte a responsabilă civilmente. Există garanții procesuale asociate dreptului la un proces echitabil, care, indiferent de procedura uzitată, cea simplificată sau cea generală, trebuie să își găsească o expresie legislativă.

6. Este adevărat că art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale nu obligă statele contractante să înființeze instanțe de casație [a se vedea Hotărârea din 26 iulie 2002, pronunțată în Cauza *Meftah și alții împotriva Franței*, paragraful 41], însă, dacă statul reglementează astfel de instanțe, acesta are obligația de a se asigura că justițiabilii se bucură de garanțiile fundamentale prevăzute la articolul 6 [Hotărârea din 17 ianuarie 1970, pronunțată în Cauza *Delcourt împotriva Belgiei*, paragraful 25, sau Hotărârea din 3 noiembrie 2009, pronunțată în Cauza *Davran împotriva Turciei*, paragraful 38]. Totuși, în materie penală, **principiul securității juridice nu este absolut** [Hotărârea din 11 iulie 2017, pronunțată în Cauza *Moreira Ferreira (2) împotriva Portugaliei*, paragraful 62], dar nu există un drept de a redeschide o cauză soluționată printr-o hotărâre definitivă, reglementarea unei asemenea căi de atac fiind lăsată în marja de apreciere a statelor [a se vedea, *mutatis mutandis*, paragraful 91, dar și discuțiile în legătură cu posibilitatea redeschiderii cauzei motivate de încălcările art. 6 din Convenție, paragrafele 92—94]. Dacă, însă, o asemenea cale extraordinară a fost recunoscută, garanțiile art. 6 din Convenție sunt aplicabile

procedurilor judiciare extraordinare în care instanța națională este chemată să stabilească acuzația în materie penală [paragraful 65].

7. În schimb, Curtea, în jurisprudența sa [Decizia nr. 872 din 25 iunie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 433 din 28 iunie 2010, Decizia nr. 395 din 1 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 685 din 7 noiembrie 2013, Decizia nr. 64 din 24 februarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 286 din 28 aprilie 2015, paragraful 23, Decizia nr. 24 din 20 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 276 din 12 aprilie 2016, paragraful 27], a stabilit că exigențele rezultate din Convenție reprezintă un standard minim de protecție a drepturilor și libertăților fundamentale, astfel încât nimic nu împiedică asigurarea unui nivel de protecție superior în privința acestora. În consecință, în condițiile în care, în materie penală, principiul securității juridice nu este absolut, acesta poate fi limitat dacă în discuție este libertatea individuală, astfel încât nimic nu împiedică reglementarea unor căi extraordinare de atac care să corecteze erorile de drept din cadrul hotărârilor judecătorești definitive.

8. Astfel, se constată că dreptul la un proces echitabil presupune o evaluare în ansamblu a procedurii de judecată, care sub aspectul normelor juridice, înseamnă reglementarea de către legiuitor a unei proceduri judiciare care să cuprindă suficiente garanții și remedii împotriva arbitrarului.

9. Recursul în casatie are ca scop controlul legalității hotărârilor judecătorești definitive, finalitatea acestuia fiind aceea de a înlătura erorile de drept comise de curțile de apel, ca instanțe de apel, prin raportare la cazuri de casare expres și limitativ prevăzute de lege [Decizia nr. 424 din 9 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 636 din 21 august 2015, paragraful 12]. Motivele de recurs în casatie vizează în principal libertatea individuală a persoanei, ceea ce duce la concluzia că, fiind în prezența limitării dreptului la libertate individuală, dreptul la un proces echitabil trebuie valorizat într-un mod diferit față de alte situații. Aceasta se datorează faptului că, prin limitarea dreptului antereferit, intensitatea afectării libertății de acțiune a persoanei este atât de importantă încât se impune acordarea unui complex de garanții care să încredințeze persoana în cauză cu privire la caracterul legal al condamnării sale.

10. Astfel, chiar dacă, în principiu, reglementarea hotărârilor ce pot face obiectul recursului în casatie ține de marja de apreciere a legiuitorului, se constată că această marjă de apreciere, deși largă, nu este una absolută. În consecință, prin intermediul controlului de constituționalitate se poate determina dacă excluderea expresă de la această cale extraordinară de

atac a unor categorii de hotărâri care statuează asupra libertății individuale a persoanei afectează dreptul la un proces echitabil al persoanei privit în ansamblu.

11. Raportat la cauza de față se constată că nu există nicio rațiune pentru care această categorie de hotărâri să fie exclusă de la controlul de legalitate realizat prin intermediul recursului în casatie. Dreptul la un proces echitabil conține o serie de garanții, pe care legiuitorul, în configurarea procedurii de judecată, nu le poate îndepărta. În cadrul procedurii privind recunoașterea învinuirii, inculpatul se confruntă cu o acuzație în materie penală care are o incidență directă asupra libertății sale individuale. Prin urmare, erorile de drept strecurate în hotărârea judecătorească pot avea efecte iremediabile asupra sa, drept pentru care, având în vedere că procedura de judecată se evaluează în ansamblu, dreptul la un proces echitabil impune posibilitatea acordată acestuia de a formula o cerere prin care să se corecteze aceste erori. Practic, o astfel de cerere reprezintă una dintre garanțiile dreptului la un proces echitabil; ea se impune pentru că posibilitatea comiterii unei erori de drept, chiar în ipoteza dublului grad de jurisdicție, subzistă. De aceea, reglementarea unui mecanism apt să corecteze astfel de erori nu este o posibilitate acordată legiuitorului, ci o obligație a acestuia pentru a da substanță dreptului la un proces echitabil.

12. Mai mult, se observă că dacă s-a reglementat această cale extraordinară de atac în privința persoanelor care nu au apelat la procedura simplificată, cu atât mai mult se impune reglementarea unui asemenea remediu judiciar în privința celor care au apelat la această procedură, având în vedere caracterul mult mai sumar al procedurii de judecată [lipsa cercetării judecătorești, nereadministrarea probelor]. Altfel, am asista la un paradox juridic, în sensul că se recunoaște că în procedura generală, cu toate garanțiile sale procesuale, se pot comite erori de drept, în schimb, într-o procedură simplificată, în care garanțiile procesuale sunt mai reduse, având în vedere conduita inculpatului, nu s-ar putea comite astfel de erori.

13. Nu în ultimul rând, s-ar ajunge în situația, de asemenea paradoxală, ca atitudinea de colaborare cu instanța judecătorească să se constituie ea însăși într-un handicap procesual pentru inculpatul din procedura recunoașterii învinuirii, vulnerabilizându-l. Or, dreptul la un proces echitabil nu înseamnă ca, în funcție de atitudinea sa procesuală, cooperantă, să fie exclus de la garanțiile asociate dreptului la un proces echitabil.

14. Având în vedere cele expuse, apreciem că, în speță, excepția de neconstituționalitate trebuia admisă numai prin raportare la dispozițiile art. 21 alin. (3) și art. 131 din Constituție, cu motivarea anterior prezentată.

Judecător,

prof. univ. dr. **Mona-Maria Pivniceru**